

DET KONGELIGE
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENT

KOPI

MOTTATT

12 MAI 2010

Helsetilsynet i Telemark
Statens hus
3708 SKIEN

Deres ref
08/4894

Vår ref
200600563-/VP

Dato
11.05.2010

Vedrørende pasientrettighetsloven kapittel 4 A - abort og sterilisering

Vi viser til brev av 19. november 2009 fra Helsedirektoratet vedrørende anvendelse av pasientrettighetsloven kapittel 4 A på forhold som reguleres av lov om svangerskapsavbrudd (abortloven) og lov om sterilisering (steriliseringsloven).

Bakgrunnen for henvendelsen er spørsmål i e-post av 23. januar 2009 fra Sykehuset Telemark HF om helsepersonell skal følge reglene i pasientrettighetsloven kapittel 4A ved gjennomføring av svangerskapsavbrudd eller sterilisering på person uten samtykkekompetanse som motsetter seg inngrepet.

Helsedirektoratet besvarte henvendelsen 13. mars 2009 med å vise til at abortloven og steriliseringsloven er spesielle lovverk på sine områder og derfor gjelder foran pasientrettighetsloven kapittel 4 A ved motstrid. Helsetilsynet i Telemark ba i brev av 28. april direktoratet om å vurdere å nyansere svaret med henvisning til at det bare delvis foreligger motstrid mellom regelverkene, slik at prinsippet om at spesiell lov etter en tolkningsprosess gis forrang ikke skulle være til hinder for at kapittel 4 A får anvendelse.

Helsedirektoratet har i brevet av 19. november 2009 utdypet sitt svar og ber av hensyn til spørsmålets prinsipielle karakter om at Helse- og omsorgsdepartementet besvarer henvendelsen fra Helsetilsynet i Telemark. Departementet deler Helsedirektoratets vurderinger og slutter seg til konklusjonen i brevet. Brevet følger vedlagt.

Pasientrettighetsloven kapittel 4A regulerer vilkårene for bruk av tvang og hvem som skal samtykke til helsehjelp når pasienten ikke er samtykkekompetent og motsetter seg hjelpen. Abortloven og steriliseringsloven regulerer, etter departementets oppfatning,

de samme forholdene på en uttømmende måte.

Helsetilsynet i Telemark peker på at departementet under kapittel 4.4 i Ot. prp. nr 64 (2005-2006) uttalte at *"departementet meiner at lovforslaget bør vere arenauavhengig og omfatte alle former for helsehjelp"*. Det ble tatt uttrykkelig forbehold om at reglene om bruk av tvang i sosialtjenesteloven overfor psykisk utviklingshemmede og rusmiddelmisbrukere og i lov om psykisk helsevern ville gå foran pasientrettighetslovens regler på sine områder. Tilsvarende forbehold ble ikke tatt for abortloven eller steriliseringsloven. Dette kan isolert sett tale for at virkeområdet for kapittel 4 A også omfatter abort og sterilisering.

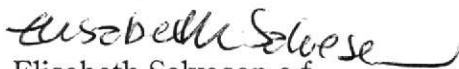
Imidlertid vil anvendelse av kapittel 4 A på helsehjelp i form av abort eller sterilisering i praksis hindre at disse inngrepene utføres på personer uten samtykkekompetanse som motsetter seg helsehjelpen. Det ville være en tilsidesettelse av abortlovens bestemmelser og et brudd med langvarig praksis. Dette har åpenbart ikke vært meningen.

En grundig omtale og vurdering i forarbeidene til pasientrettighetsloven kapittel 4 A ville vært nødvendig dersom det hadde vært meningen å la pasientrettighetsloven kapittel 4 A få anvendelse ved abort og sterilisering. Forholdet til disse lovene er imidlertid ikke omtalt. Det har derfor formodningen mot seg at pasientrettighetsloven kapittel 4 A skulle gjelde ved abort eller sterilisering.

Departementet anser på denne bakgrunn at pasientrettighetsloven kapittel 4 A ikke får anvendelse ved helsehjelp i form av abort eller sterilisering.

Departementet ser at det kan være uheldig at denne forståelsen ikke følger uttrykkelig av pasientrettighetsloven kapittel 4 A og vil vurdere å foreslå en presisering av loven på dette punktet i forbindelse med den planlagte evalueringen av kapitlet.

Med vennlig hilsen

Elisabeth Salvesen e.f.
avdelingsdirektør

Vegard Pettersen
seniorrådgiver

Kopi:
Helsedirektoratet
Klinikkjef Eirik Eliassen, Kvinneklinikken, Sykehuset Telemark HF, 3710 SK1EN

Vedlegg 1